नेपाल सरकार
Government of Nepal
कृषि विकास मन्त्रालय
Ministry of Agricultural Development
सिंहदरबार, काठमाण्डौ, नेपाल
Singhadurbar, Kathmandu, Nepal

AFACI
Asian Food & Agriculture Cooperation Initiative

अनार खेती पात्रो (Pomegranate Calendar)

अनार खेतीका मुख्य कृषि कार्य (प्रमूख कर्महरु)	बैशाख	जेष्ठ	आषाढ	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्त्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुन	चैत्र
हप्ता	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४
मौसम												
अनार फल खेतीका लागि												

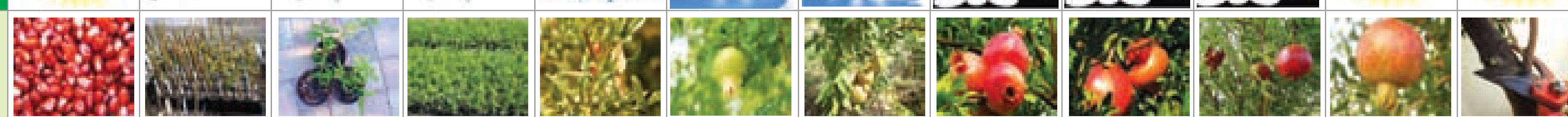

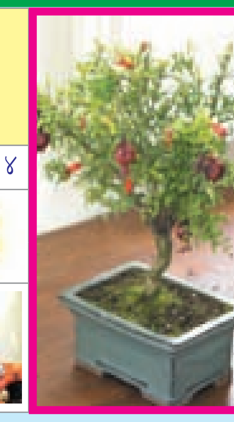

अवस्था	कार्य	विवरण
तयारीको अवस्था	बिरुवा छनौट	उन्नत जातको गुणस्तरीय र उपयुक्त साइजको कलमी बिरुवा छनौट गर्ने ।
	माटोको उपचार	ट्राईकोडर्माको माटोमा वृद्धि हुनाको लागि गोठको मल २ के.जी. प्रति बोटका दरले हाल्दा राम्रो हुन्छ ।
	जातको छनौट	मृदुला, सिन्दुरी, रुबी, पेपर सेल, धोल्खा, मस्काट रेड, बेदना, गणेश, कान्धारी, आदि ।
बिरुवा रोप्ने र स्याहार सुसारको अवस्था	रेखाङ्कन र बिरुवा रोप्ने	वर्गाकार □ वा षटकोणाकार ⬡, गह्वा कान्ला तरिका। ३-६ मि. को दुरीमा लगाउने। रोप्नुभन्दा २-३ महिना अगाडी १ मी. लम्बाई × १ मी. चौडाई × १ मी. गहिरोको खाल्टो बनाउनुपर्छ। खाल्टोमा कुहिएको कम्पोष्ट वा गोबर मल हाल्नुपर्छ ।
	बिरुवा रोप्ने समय	सिंचाई भएको ठाउमा पुष-माघ महिनामा र असिंचित ठाउँमा वर्षा याममा लगाउनु पर्दछ । यदि हिउँदमा पात झरेको बिरुवा छ भने बिरुवामा मुना फुक्नु अगावै रोपी सक्नुपर्दछ ।
	सिंचाई	अनार खेती गर्न सिंचाईको व्यवस्था राम्रो हुनुपर्छ । बिरुवाको फेदमा कुलेसो बनाएर वा ड्रिप सिंचाई दिनु राम्रो हुन्छ ।
	झारपात नियन्त्रण	हातले झारपात निकालेर गोडमेल गर्ने (झारपात उम्रेको खण्डमा जुनै बेला पनि गर्न सकिन्छ) ।
	तालिम तथा काँटछाट	बिरुवा रोपेको १ वर्षपछि वा बोटको उचाइ १ मिटर भएपछि हिउँदको समयमा ७५ से.मि. माथिको टुप्पा काटेर हटाइदिने र जमिनको सतहभन्दा ६०-७० से.मि. माथिको उचाइमा भएका ४-५ वटा हाँगालाई चारैतर्फ फैलिने गरी मिलाएर राखी अन्य भागहरु सबै काटेर हटाइदिने ।
	मलखादको मात्रा	**फल दिने बोटको लागि :** एक डोको कम्पोष्ट मल सहित नाइट्रोजन ५०० ग्राम, फसफोरस २५० ग्राम र पोटास २५० ग्राम प्रति बोटका दरले हिउँदको समयमा हाल्ने ।
	किटनासक विषादीको प्रयोग	किराहरु देखिए मात्र प्रयोग गर्ने ।
	रोगको व्यवस्थापन	समय समयमा कांट्छांट् गर्ने (रोगको मात्रा कम हुन्छ र फल पनि अत्याधिक लाग्छ) ।
फूल्ने र फल लाग्ने अवस्था	फूल फूल्ने समय	माघ-फाल्गुन महिनातिर अनारमा फूल फूल्छ । तीन बर्षभन्दा अघि फूल फूलेमा वा फल लागेमा त्यसलाई हटाउनुपर्छ, त्यसपछि मात्र स्वस्थ फल उत्पादन हुन्छ ।
	फल पाक्ने समय	रोपेको ३ बर्षपछि राम्रो उत्पादन दिन सुरु गर्छ । असार साउनदेखि भदौ असोजसम्म टिप्न सकिन्छ ।
पाक्ने अवस्था	भण्डारण	जब फल हरियोबाट पहेँलो वा रातो रङ्गमा परिवर्तन हुन्छ । शीतगृहमा ५-७° सेन्टिग्रेड तापक्रम र ९०-९५% सापेक्षित आद्रतामा केहि महिनासम्म भण्डारण गर्न सकिन्छ ।

अनार खेतीमा लाग्ने किराहरुको जानकारी

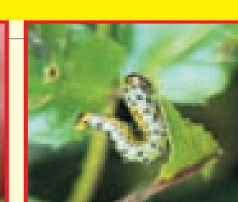

अनारको पुतली नियन्त्रण विधि

१. फललाई सानो अवस्थामा नै प्लाष्टिक अथवा तेलमा डुबाएको खबर पत्रिका/कागजले राम्रोसँग थैला बनाएर ढाक्नु पर्दछ ।

२. एग्रीगार्ड २ मी.ली./लिटर पानीमा वा कार्बाराइल ०.२% झोल प्रत्येक १५ दिनको फरकमा छर्ने ।

अनारको बोक्रा खाने लार्भा नियन्त्रण विधि

१. बगैंचा सधैं सफा सुग्घर राख्ने ।

२. बाक्लो भएको बोटहरूलाई हटाउने ।

३. थोरै कपास तारमा बेरेर मट्टितेल अथवा पेट्रोलमा चोपेर प्वाल भित्र घुसाउने र माटोले हावा नपस्ने गरी टाल्ने ।

डाँठ प्वाल पार्ने कीरा नियन्त्रण विधि

१. बगैंचा सफा सुग्घर राखी राम्रोसँग व्यवस्थापन गर्ने ।
२. एग्रीगार्ड २ मी.ली. / लिटर पानीमा वा १५ दिनको फरकमा छर्ने ।

रस चुस्ने कीराहरू नियन्त्रण विधि

१. बगैंचा सधैं सफा र सुग्घर राख्ने ।

२. कीराहरू लागेको देख्ना साथ टिपेर फ्याँक्ने ।

३. नियन्त्रण नभएमा १०-१५ दिनको फरकमा छर्ने ।

पातखाने लाभा नियन्त्रण विधि

१. रोगर १.५ मी.ली. प्रति लिटर पानीमा मिसाएर १०-१५ दिनको फरकमा छर्ने ।

रोगको व्यवस्थापन

फल कुहिने : यो रोग लागेमा रोगी फल र सुकेका हाँगा हटाइ क्याप्टान २.५ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई १०-१५ दिनको फरकमा २-३ पटक छर्ने ।

अनार खेतीको लागत खर्च आम्दानी विवरण (प्रति हेक्टर)

सि.नं.	विवरण (स्थापना खर्च)	खर्च	वस्तुहरु		आम्दानी (रु.)
१.	बिरुवा (कटिङ्गस)४०० x रु.१६/-	रु.६४००/-	चौथो वर्षबाट फल उत्पादन सुरु	उत्पादन (मे.ट.)	
२.	खाल्डो खन्ने	रु.१३,०००/-	चौथो वर्ष	३.१२ (रु. ६०/के.जी.)	रु.१,८७,२००/-
३.	सिँचाइ (इनार पम्पसेट खरिद समेत, ड्रिप सिँचाइ व्यवस्थापन)	रु.१,९०,०००/-	पाँचौं वर्ष	३.२५ "	रु.१,९५,०००/-
४.	किटनासक (स्प्रेयर)	रु.७,०००/-	छैठौं वर्ष	३.४५ "	रु.२०,७०,०००/-
५	मलखाद	रु.५,९००/-	सातौं वर्ष	३.८५ "	रु.२,३१,०००/-
६.	अन्य खर्च	रु.३,२००/-	आठौं वर्ष	३.९८ "	रु.२,३८,८००/-
	जम्मा	रु.२,२५,५००/-	नवौं वर्ष	४.१० "	रु.२,४६,०००/-
	वार्षिक सम्भार खर्च		दशौं वर्ष	४.२५ "	रु.२,५५,०००/-
७.	प्रथम वर्ष (फल लाग्ने समयसम्म)	रु.७२,०००/-	जम्मा		रु.१५,६०,०००/-
८.	दोस्रो वर्ष	रु.८४,५००/-	वार्षिक १५ वर्ष सरदर ४.५० मे.ट. उत्पादनको हिसाबले ४.५ x १५ x रु. ७०		रु.४७,२५,०००/-
९.	तेस्रो वर्ष	रु. ९१,७००/-	जम्मा आम्दानी (२५ वर्ष)		रु. ६२,८५,०००/-
१०.	जम्मा सबै फल दिने बेलासम्म	रु. ४,७३,७००/-			
	वार्षिक सम्भार खर्च (रु.९०,०००/- x २० वर्ष)	रु. १८,००,०००/-		आन्तरिक प्रतिफल दर (IRR) = ५९.०२%	
	जम्मा खर्च (२५ वर्षसम्म)	रु.२२,७३,७००/-			
	वार्षिक सरदर आम्दानी	रु.४०,११,३०० ÷ २५ = रु.१,६०,४५२/-			
	खुद नाफा (२५ वर्षको)	रु.६२,८५,०००/- रु.२२, ७३,७००/- = **रु.४०,११,३००/-**			

खेती गर्ने तरीका

चिम्टाइलो दोमट माटो राम्रो हुन्छ। लेयरिङ्ग गरेको बिरुवा लगाउँदा उत्तम हुन्छ। रोप्दा १ मी. x १ मी. x १ मी. को खाल्टो खनी त्यसमा एक डोको कम्पोष्ट मल, आधा किलो सुपर फोस्फेट, ३०० ग्राम पोटास हाली रोप्नु पर्दछ ।

दुरी

४ x ४ मिटरको दुरीमा रोप्दा करीब २० बिरुवा प्रति कठ्ठामा लगाउन सकिन्छ ।

सिंचाई

अनार खेती गर्न सिंचाईको व्यवस्था राम्रो हुनुपर्छ । गर्मीमा १० दिन, बर्षामा १५ दिन र हिउँदमा २० दिनको फरकमा बिरुवाको फेदमा कुलेसो बनाएर वा थोपा सिंचाई दिनु राम्रो हुन्छ ।

माटोको उपचार

ट्राईकोडर्माको माटोमा वृद्धि हुनाको लागि गोठको मल २ के.जी. प्रति बोटका दरले हाल्दा राम्रो हुन्छ । ०.१ % कार्भेण्डाजिम झोल १० लिटर पानीका दरले दुईटा हारमा बोट राम्ररी भिज्ने गरी हाल्दा विल्ट (WILT) अथवा पात ओइलाउने रोग नियन्त्रण गर्न सकिन्छ ।

फल लाग्ने बोटको स्याहार

अनार रोपेपछि यसको नियमित काँट्छाँट गर्न आवश्यक हुन्छ । काँट्छाँट गरेपछि १% को बोर्डो मिक्सर छर्दा विभिन्न जिवाणुलाई कम गर्न सकिन्छ र रोग कम लाग्छ । काँट्छाँटपछि इथारील १००० पि.पि.एम.को झोल छर्ने ।

काँटछाँटपछि मलखादको प्रयोग गर्नु राम्रो हुन्छ । १ के.जी. निमको केक प्रति बोट हाल्दा राम्रो हुन्छ ।

उत्पादन

तीन वर्षभन्दा अघि फूल फूलेमा वा फल लागेमा त्यसलाई हटाउनुपर्छ, अनि मात्र स्वस्थ फल उत्पादन हुन्छ। अनार रोपेको ३ बर्षपछि उत्पादन दिन सुरु गर्छ। अनारको बोटबाट २५ बर्षसम्म उत्पादन लिन सकिन्छ। १० वर्षको बोटबाट १००-१५० दाना फल प्रतिवर्ष उत्पादन हुन्छ । यसरी ८-१० मे.टन प्रति हेक्टर उत्पादन लिन सकिन्छ ।